

Prof. dr Duško Medić

Ustavni sud Republike Srpske

Fakultet pravnih nauka Panevropskog univerziteta „Apeiron“, Banja Luka

TUŽBA ZBOG SMETANJA ODNOSNO UZNEMIRAVANJA (NEGATORNA TUŽBA)

Stvarnopravni aspekt zaštite prava svojine široko je zastupljen u Zakonu o stvarnim pravima Republike Srpske. Svako je dužan da se uzdržava od povrede prava svojine drugog lica. Negatorna tužba (actio negatoria) je vlasnička tužba koja se podiže u slučaju protivpravnog uznemiravanja vlasnika. Ono se može izvršiti na razne načine. Uznemiravanje može da se zasniva na pozitivnoj radnji (činjenju) ili na nekom propuštanju (nečinjenju) određenog lica da uradi ono na što bi, inače, bio obavezan. Ako tuženi tvrdi da ima pravo poduzimati sporne radnje, dužan je to i dokazati. Da li neka radnja odnosno propuštanje predstavlja uznemiravanje određuje se zavisno od okolnosti svakog konkretnog slučaja. Samo ono uznemiravanje koje onemogućava ili u znatnoj mjeri otežava dotadašnje vršenje svojinskih ovlašćenja je pravno relevantno. Broj radnji kojima se ono može vršiti faktički je neograničen. Najčešće se uznemiravanje vrši na nepokretnostima vlasnika, ali se to može desiti i na pokretnim stvarima. Najveći broj uznemiravanja svojine vlasnika nepokretnosti potiče od prekomjernih imisija koje otežavaju korišćenje nepokretnosti. Zaštita od nedopuštenih imisija, po prirodi stvari, prevazilazi klasičan građanskopravni odnos dva subjekta, budući da se imisijama ugrožava životna sredina kao kolektivno dobro. Ona se ostvaruje specifičnom negatornom tužbom (sui generis) koja se razlikuje od obične negatorne tužbe po krugu lica koja mogu tražiti zaštitu i po svom sadržaju. Pravo na podizanje negatorne tužbe, kao i ostalih vlasničkih tužbi, ne zastarijeva.

Ključne riječi: Svojina; Uznemiravanje svojine; Imisije; Životna sredina.

1. UVOD

Pravo svojine kao najšira pravna vlast na stvari sasvim razumljivo uživa i najsveobuhvatniju pravnu zaštitu. Ova zaštita ima mnogobrojne aspekte.

Duško Medić, dusko.medic@ustavnisud.org.

Ustav Republike Srpske (Ustav RS) garantuje pravo svojine i izričito određuje da niko ne može biti lišen svojine, niti mu se ona može ograničiti, osim kad to zahtjeva opšti interes utvrđen u skladu sa zakonom i uz naknadu koja ne može biti niža od tržišne.¹ Najznačajnija i najpotpunija zaštita prava svojine obezbijedena je u građanskom, a posebno u stvarnom pravu,² Stvarnopravni aspekt zaštite prava svojine široko je zastupljen u Zakonu o stvarnim pravima Republike Srpske (ZSP)³ i ogleda se u više odredaba.⁴ Pravo svojine štiti se i od javne vlasti i od privatnih lica. Svako je dužan da se uzdržava od povrede prava svojine drugog lica.⁵ Treće lice može povrijediti nečije pravo svojine oduzimanjem stvari vlasniku ili protivpravnim uznemiravanjem vlasnika u vršenju njegovih svojinskih ovlašćenja. Stvarnopravna zaštita usmjerena je na uspostavljanje onog stanja koje je bilo prije oduzimanja stvari odnosno uznemiravanja vlasnika. Svojinski zahtjev kao vlasnikovo subjektivno pravo nastaje povredom prava svojine. On djeluje protiv lica koje ga je povrijedilo. Od toga kakva je ta povreda zavisi sadržaj ovog zahtjeva koji se ostvaruje sudskim putem.⁶ Zakon o stvarnim pravima poznaje svojinsku tužbu za vraćanje stvari (*rei vindicatio*), zatim tužbu iz pretpostavljene svojine (*actio Publiciana*) i tužbu zbog smetanja odnosno uznemiravanja (*actio negatoria*).⁷ Radi se o tužbama koje je poznavalo i rimsko pravo.⁸ Ove tužbe se nazivaju i petitornim, a sporovi koji se njima pokreću petitornim sporovima. U njima se, za razliku od posesornih parnica, raspravljaju sporna pravna pitanja kao što su pitanje prava svojine, jačeg pravnog osnova državnine, postojanja prava za preduzimanje određenih rad-

¹ Ustav Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 21/92, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05, čl. 56.

² Vid. J. Brežanski, „Zaštita prava vlasništva“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 1/02, 295–333.

³ Zakon o stvarnim pravima – ZSP, *Službeni glasnik RS*, br. 124/08, 58/09, 95/11, 60/15, 107/19. Upor. R. Korlaet, „Zaštita vlasnika po propisima Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima“, *Odvjetnik* 11–12/82.

⁴ Pored stvarnopravnih (svojinskih) tužbi, svojina se štiti i obligacionim tužbama, kojima se štiti svojina kao ekonomska kategorija.

⁵ ZSP, čl. 17 st. 2.

⁶ Vlasnik se ne smije služiti ofanzivnom samopomoći već bi se samo mogao poslužiti defanzivnom da bi spriječio povredu prava svojine kada prijeti neposredna opasnost i ako je takva zaštita nužna i odgovara prilikama u kojima postoji opasnost.

⁷ Prema Č. Rajačiću, to su svojinske tužbe u užem smislu. Pored njih, postoje i takve tužbe kojima se svojina štiti u posebnim okolnostima ili na specifičan način. Ovo su svojinske tužbe u širem smislu i u te tužbe spadaju prejudicijelna tužba, opoziciona tužba, izlučna tužba i brisovna tužba. Vid. Č. Rajačić, *Stvarno pravo*, predavanja, Zagreb 1956, 211.

⁸ O tome: Ž. Perić, *Stvarno pravo*, Beograd 1920, 162–165; D. Stojčević, *Rimsko pravo*, sveska prva, Beograd 1960, 161–165; M. Horvat, *Rimsko pravo*, deveto izdanje, Zagreb 1977, 148–153; A. Romac, *Rimsko pravo*, V izdanje, Zagreb 1994, 176–179; O. Stanojević, *Rimsko pravo*, Srpsko Sarajevo 2003, 198–200.

nji, itd.⁹ Svojinske tužbe djeluju erga omnes, dakle protiv svih trećih lica koja su izvršila oduzimanje stvari ili uznemiravanje vlasnika.

2. TUŽBA ZBOG SMETANJA ODNOSNO UZNEMIRAVANJA

Negatorna tužba (*actio negatoria*), koja je predmet našeg interesovanja u ovom radu, je vlasnička tužba koja se podiže u slučaju protivpravnog uznemiravanja vlasnika.¹⁰ Ime ove tužbe se objašnjava negiranjem postojanja prava tuženog. Dakle, ovdje nije došlo do oduzimanja stvari iz vlasnikove državnine, već do smetanja prava svojine na drugi način odnosno parcijalne povrede svojine.¹¹ Povreda svojine je ovdje samo djelimična, a uplitanje u vlasnikovu svojinu ne dovodi do lišavanja vlasnika državnine na stvari. Zbog toga se ta tužba razlikuje od reivindikacione i publicijanske, jer je usmjerena na postizanje potvrde o nepostojanju prava na stvari koji ističe tuženi.¹² Zajedničko obilježje ovih tužbi je svojinska priroda postavljenog zahtjeva. Osnov za podnošenje negatorne tužbe leži u isključivosti, ekskluzivnosti prava svojine. Vlasnik ima pravo da svako lice isključi od bespravnih uticaja na svoju stvar. On ima pravo na mirno uživanje svojine i ovlašćenje da štiti to pravo od svih uznemiravanja koja nemaju pravne osnove. Činom bespravnog uznemiravanja nastaje svojinski zahtjev da on ishodi prestanak te povrede svojine. Ovdje nije od značaja da li je uznemiravanjem pričinjena šteta i da li za to postoji krivica lica koje ga vrši (to može biti od uticaja u eventualnoj parnici za naknadu štete).¹³ Bitno je da postoji objektivna radnja kojom se sprečava potpuno vršenje prava svojine. Svojina vlasnika je ozbiljno povrijeđena pretenzijama i radnjama tuženog i on je spriječen da vrši punu pravnu vlast na stvari. Negatorna tužba treba da ponovo uspostavi ranije mirno stanje.¹⁴ Cilj je prestanak uznemiravanja. Ponovnim uspostavljanjem mirnog korišćenja prava svojine na stvari otklanja se povreda prava i

⁹ Vid. J. Jug, „Tužbe za zaštitu prava vlasništva“, *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 19*, Zagreb 2012, 35–66.

¹⁰ ZSP, čl. 132 st. 1. Formula ove tužbe je u rimskom pravu bila sastavljena negativno zbog čega se smatra da je po njoj i dobila ime – I. Babić, *Građansko pravo – Uvod u građansko pravo i stvarno pravo*, Banja Luka 2008, 247. Austrijski (i Srpski građanski zakonik) ovu tužbu reguliše u vezi sa zaštitom svojine od konstituisanja službenosti.

¹¹ U rimskom pravu ova tužba je služila kviritskom vlasniku protiv trećeg lica koje je prisvajalo neko pravo ili na drugi način smetalo vlasniku, iako nije osporavalo njegovo pravo svojine. Tužbeni zahtjev je bio usmjeren na to da se utvrdi da tuženom ne pripada pravo koje je prisvajao. Vid. D. Stojčević, 164. O rimskoj *actio negatoria* v. M. Milošević, „Rimska actio negatoria“, *Razvoj pravnog sistema Srbije i harmonizacija sa pravom EU, Prilozi Projektu 2011*, Beograd 2012, 427–440.

¹² Negatorna tužba ima određene sličnosti sa tužbom zbog smetanja državnine. Kada proteknu prekluzivni rokovi za državinsku zaštitu, može se podnijeti negatorija koja ne zastarijeva.

¹³ Nije bitno da li tuženi vrši uznemiravanje namjerno ili u uvjerenju da na to ima pravo.

¹⁴ E. Statovci, *Zaštita svojine, komparativna studija*, Priština 1979, 249.

prestaje svojinski zahtjev. U savremenom pravu ova tužba je opšta po svom karakteru i služi za zaštitu u svim slučajevima koji se ne mogu kvalifikovati kao oduzimanje svojine.

Uznemiravanje vlasnika može se izvršiti na razne načine. Primjera radi, to se može uraditi prenošenjem dima, oticanjem otpadnih voda, prekomjernom bukom, neugodnim mirisima i tome slično. Ono može da se zasniva na pozitivnoj radnji (činjenju) ili na nekom propuštanju (nečinjenju) trećeg lica da uradi ono na što bi, inače, bio obavezan. Samo uznemiravanje može biti čisto faktičko, a može se vršiti na osnovu neke tuženikove pravne pretenzije.¹⁵ Nije od uticaja da li to predstavlja delikt ili nedopušteno vršenje prava. Da li neka radnja odnosno propuštanje predstavlja uznemiravanje određuje se zavisno od okolnosti svakog konkretnog slučaja. Samo ono uznemiravanje koje onemogućava ili u znatnoj mjeri otežava dotadašnje vršenje svojinskih ovlašćenja predstavlja uznemiravanje protiv koga se pruža zaštita.¹⁶ Ono se mora svesti na podnošljivu mjeru shodno granicama tolerancije. Radnje koje se kvalifikuju kao uznemiravanje mogu biti različite. Verbalno uznemiravanje ne predstavlja osnovu za negatornu tužbu.¹⁷ Protiv takvog uznemiravanja vlasnik se može štiti tužbom za utvrđenje ili državinskom tužbom. Uznemiravanja moraju biti protivpravna odnosno takva koja su preduzeta bez ovlašćenja ili koja se ne zasnivaju na zakonskim ograničenjima prava svojine.¹⁸ Nije relevantno uznemiravanje koje je posljedica prirodnog ili slučajnog događaja odnosno više sile. Uticaji na stvar mogu poticati od radnje trećeg lica ili od stanja i osobina stvari koju to lice drži, a i od napravljenog uređaja. Odgovornost trećeg lica za stvari ima opravdanje u tome što vlasnik koji je ovlašćen da disponira i koristi stvar, pored mogućnosti da izvlači koristi iz nje, ima i obavezu da odgovara za opasna stanja koja iz te stvari proizlaze.

Najčešće se uznemiravanje vrši na nepokretnostima vlasnika,¹⁹ ali se to može desiti i na pokretnim stvarima.²⁰ Ovlašćenja koja sadrži pravo svojine na nepokretnostima odnose se i na vazdušni prostor iznad njih u mjeri koja je potrebna za njihovo normalno korišćenje.²¹ Broj radnji kojima se može vršiti uznemiravanje faktički je neograničen. Uznemiravanje kao osnov ne-

¹⁵ O. Stanković i M. Orlić, *Stvarno pravo*, deveto neizmenjeno izdanje, Beograd 1999, 141.

¹⁶ Tako i Vrhovni sud Republike Crne Gore, Rev-248/96 od 21.4.1997, D. Medić, H. Tajjić, *Sudska praksa iz stvarnog prava*, III izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo 2008, 532.

¹⁷ Č. Rajačić, 221; A. Gams, M. Petrović, *Osnovi stvarnog prava*, osmo izdanje, Beograd 1980, 266; D. Lazarević, *Susvojina, zajednička svojina i zaštita prava svojine*, Beograd 2011, 397. Suprotno: R. Kovačević Kuštrimović, M. Lazić, *Stvarno pravo*, Niš 2006, 204.

¹⁸ O ograničenjima prava svojine vid.: D. Medić, *Stvarno pravo Republike Srpske*, 4. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Banja Luka 2019, 123–133.

¹⁹ Tada postoji isključiva nadležnost suda na čijem području se one nalaze.

²⁰ O tome: D. Lazarević, *Službenosti i susedsko pravo*, Prvo izdanje, Beograd 2011, 468.

²¹ Vrhovni sud Vojvodine, Rev-347/88 od 20.4.1988, *Sudska praksa* 11/88, 32.

gatornog zahtjeva treba da ima trajan karakter ili da se ponavlja odnosno da je uzrokovalo nastanak određenog stanja uznemiravanja svojine. Potrebno je da se preduzetim radnjama stvori trajno stanje ili da se te radnje ponavljaju odnosno da se može s osnovom očekivati da će se one opet ponoviti.²² Negatornom tužbom se ne štiti svojina od nečega što je bilo i prošlo,²³ već od nečeg što postoji (u momentu zaključenja glavne rasprave). Uvijek se mora uzeti u obzir sadašnje stanje. Kad uzrok uznemiravanja više ne postoji, a proizveo je konačnu štetu, vlasnik stvari (ili pretpostavljeni vlasnik) ne može koristiti negatornu tužbu, već tužbu za naknadu štete.²⁴ Zahtjev za naknadu štete je samostalan zahtjev čija osnovanost se posebno ocjenjuje. Svojina ne uživa zaštitu od imisija koje su jednokratnog karaktera, koje nisu dugo trajale i gdje nema bojazni od njihovog ponavljanja.²⁵ Cilj ove zaštite je suzbijanje svake pretenzije trećih lica u odnosu na vlasnikovu stvar koja bi dovela do uznemiravanja ili smetanja faktičke realizacije vlasničkih ovlaštenja. Treće lice može, ali i ne mora, da vrši ove radnje u cilju prisvajanja nekog prava.²⁶

Vlasnik želi prestanak protivpravnog uznemiravanja i njegov zahtjev treba da bude postavljen u ovom pravcu. Negatorna tužba podrazumijeva zahtjev za ukidanje ili propuštanje radnje uznemiravanja svojine. Nije potrebno da se postavlja i zahtjev za utvrđenje da tuženom ne pripada pravo koje prisvaja, odnosno čiji sadržaj izvršava, osim ako se za to nema poseban pravni interes. Taj zahtjev se može postaviti samo kada pravila postupka dopuštaju kumulaciju sa glavnim zahtjevom za prestanak uznemiravanja. U zavisnosti od načina na koji se uznemiravanje vrši, tužilac će tražiti uspostavljanje stanja koje je postojalo prije uznemiravanja ili prestanak radnji kojima se uznemiravanje vrši. Pri tome je dovoljno da se stvori takvo stanje u kome uznemiravajuće djelovanje više neće postojati. Troškovi uspostave ranijeg stanja padaju uvijek na teret tuženog, bez obzira na njegovu krivicu. Presuda po negatornom zahtjevu je kondemnatorna. U njoj mora biti pre-

²² Šire o tome: R. Kovačević Kuštrimović, „Zahtev da se ukloni opasnost štete“, *Pravni život* 9–10/92, *Šteta i njena naknada*, I tom, 1229.

²³ Č. Rajačić, 220.

²⁴ Vid. D. Lazarević, 394.

²⁵ M. Lazić, „Imisije i građanskopravna zaštita“, *Pravna riječ* 32/12, 123.

²⁶ „Čin uznemiravanja može se, između ostalog, sastojati i u svojtanju nekog prava, npr. nepripadajućeg prava stvarne služnosti. Tužitelj mora dokazati pravo vlasništva i to pravo u pravilu dokazuje zemljišno-knjižnim izvatom, a ukoliko navedene isprave nema, zaštitu od uznemiravanja može ostvariti kao pretpostavljeni vlasnik. Sa druge strane, tuženi za koga se tvrdi da je radnju uznemiravanja preduzeo, mora dokazati u postupku da mu pripada pravo na preduzimanje takve radnje. Dakle, suprotno pravnom rezonovanju nižestepenih sudova, na drugotuženom je, a ne na tužitelju, bio teret dokazivanja da mu pripada pravo na preduzimanje radnji prolaza spornim putem pješice i putničkim vozilom, odnosno pravo ostvarivanja sadržaja prava stvarne služnosti prolaza tim putem” – vid: Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine broj 32 0 P 063523 11 Rev od 10.04.2012, iz arhive autora.

cizno određena sadržina i obim pravne zaštite. Uspostava prijašnjeg stanja može se naložiti na način da tuženi ukloni izvor uznemiravanja ili da uradi radnju o svom trošku kojom će stvar tužioca dovesti u stanje koje je postojalo prije uznemiravanja. Negatornom tužbom traži se i zabrana takvog ili sličnog uznemiravanja u budućnosti, ako se prema prilikama može osnovano očekivati da će se ono ponoviti.

Pravo na podizanje negatorne tužbe, kao i ostalih vlasničkih tužbi, ne zastarijeva. To, između ostalog, opredjeljuje pravnu prirodu ove tužbe kao svojinske tužbe. Nezastarivost vlasničkih tužbe je civilizacijski i pravni standard.²⁷ Sporedni zahtjevi su podložni zastarjevanju. Tužilac u takvim slučajevima može da zatraži i državinsku zaštitu, ukoliko za to postoje zakonom propisani uslovi. Aktivno legitimisan za podnošenje (obične) negatorne tužbe je vlasnik ili pretpostavljeni vlasnik (uzukapioni držalac), a isto tako i suvlasnik odnosno zajednički vlasnik u odnosu na treća lica, te etažni vlasnik. On treba da ima neposrednu ili posrednu državinu svoje stvari. Za negiranje prava trećih lica nije od značaja činjenica ko vrši faktičku vlast na stvari. Naravno, aktuelni držalac ne smije biti tuženi, jer bi u tom slučaju došlo do podnošenja reivindikacione (ili publicijanske) tužbe.²⁸ Pravo zaštite svojine od uznemiravanja imaju i singularni i univerzalni sukcesori vlasnika ili pretpostavljenog vlasnika, pod uslovom da u trenutku zasnivanja faktičke vlasti na stvari uznemiravanje svojine, koje je počelo dok je njihov prethodnik bio vlasnik, još uvijek traje.²⁹ Ovu zaštitu ne mogu tražiti lica koja drže stvar u pogledu koje se vrši uznemiravanje u nesamostalnoj i neposrednoj državini, bez obzira na to da li se njihova državina zasniva na nekom stvarnom ili obligacionom pravu.³⁰ Tako, između ostalog, tužiocu ne mogu biti plodouživalac, zakupac, titular prava službenosti itd. Prema tome, kod obične negatorne zaštite nevlasnici nemaju aktivnu legitimaciju za učešće u ovom postupku. Smatramo da bi trebalo razmisliti o tome da se u ovim parnicama i ostalim neposrednim korisnicima (osim pomoćnika u državini) to pravo priznaje, što je učinjeno i za sva susjedska prava.³¹

Ako zaštitu traži pretpostavljeni vlasnik radi se o publicijanskoj negatornoj tužbi. Tužilac dokazuje (pored čina uznemiravanja) činjenice uz koje se pretpostavlja svojina. Tuženi ima mogućnost da istakne prigovor posto-

²⁷ S. Krneta, „Pravo vlasništva – normativni i praktični aspekti njegove realizacije i Aneks VII Daytonskog sporazuma“, *Odabrane teme privatnog prava*, Sarajevo 2007, 221–222.

²⁸ Z. Rašović, „Negatorna tužba“, *Arhiv za pravne i društvene nauke* 1–2/06, 941.

²⁹ M. Vučković, *Građanskopravni aspekt zaštite od prekomernih imisija*, doktorska disertacija, Univerzitet u Nišu, Pravni fakultet Niš 2018, 239–240.

³⁰ Tako i N. Gavella, T. Josipović, I. Gliha, V. Belaj, Z. Stipković, *Stvarno pravo*, Svezak 1, Zagreb 2007, 628.

³¹ Oni imaju samo pravo na državinsku zaštitu – vid. Vrhovni sud Republike Srpske, Gvl-5/02 od 14.6.2002, *Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Republike Srpske* 1/04, odl. 52.

janja jače ili jednake pretpostavke svojine od tužioca, a naravno i prigovor da uznemiravanje nije učinio ili da ga nije učinio protivpravno. Ovdje se na odgovarajući način primjenjuju pravila o publicijanskoj tužbi.

Pravna vlast vlasnika nepokretnosti ograničena je susjedskim pravom koje se izvodi iz prava svojine.³² Susjedska prava su emanacija prava svojine i pripadaju vlasniku nepokretnosti kao dio njegovog prava svojine. Najznačajnije susjedsko pravo su imisije.³³ One se određuju negativno, navođenjem nedopuštenih načina njihovog vršenja. Imisije su širenje štetnih uticaja uzrokovanih ljudskim ponašanjem. Vlasnik je ovlašćen da zahtijeva od vlasnika druge nepokretnosti da njegovu nepokretnost ne izlaže imisijama koje nisu dopuštene. U slučaju imisija, uznemiravanjem može biti pogođeno svako svojinsko ovlašćenje. Njihov broj je posebno povećan veoma intenzivnim razvojem industrije i saobraćaja. Najveći broj uznemiravanja svojine vlasnika nepokretnosti potiče od nedopuštenih (prekomjernih) imisija koje otežavaju korišćenje nepokretnosti preko uobičajene mjere s obzirom na njihovu namjenu i na mjesne prilike ili koje izazivaju znatniju štetu.³⁴ Pravo na zaštitu od takvih imisija zauzima centralno mjesto među ostalim susjedskim pravima.³⁵ Da bi imisije bile ocijenjene kao nedopuštene, one moraju imati određeni intenzitet i trajanje. One ne moraju da traju neprekidno.³⁶ Prekomjernim imisijama vrijeđa se pravo svojine vlasnika nepokretnosti, pa zaštita putem negatorne tužbe ima stvarnopravni karakter.³⁷ Odgovornost za štetu nastalu usljed prekomjernih imisija zasniva se na povredi „norme tolerancije“ između susjeda. To nije odgovornost za krivicu, niti odgovornost iz zle namjere, niti zbog vršenja prava protivno njegovom cilju, već po osnovu uspostavljanja ravnoteže između dva ili više privatnih interesa.³⁸ U slučaju prekomjernih imisija, prema standardu mjesnih prilika, tuženi se može

³² „Susjedsko pravo je svojevrsno ograničenje svojine koga nameće i oblikuje život zavisno od situacije i mesnih običaja“ – Vrhovni sud Srbije, Rev-2701/94 od 8.6.1994, S. Međedović, *Stvarno pravo*, Novi Pazar 2011, 161.

³³ O imisijama šire: D. Medić, „Imisije u pravu Republike Srpske“, *Aktuelna pitanja savremenog zakonodavstva*, Beograd 2019, 105–117.

³⁴ Vid. D. Milić, „Zaštita od imisije i od zloupotrebe susjednog prava uopšte“, *Pravni život* 12/87, 1445; L. Dujmov, „Građanskopravna (sudska) zaštita od nedopuštenih imisija“, *Odvjetnik* 1-2/84, 1.

³⁵ Pored negatorne tužbe, radi zaštite od nedopuštenih imisija u određenim slučajevima može se podnijeti i tzv. ekološka tužba koja je propisana članom 156. ZOO-a. Ovdje tužilac tvrdi da postoji prijetnja da će nastupiti štetza većih razmjera, a nije potrebno da tvrdi da je došlo do povrede. Potrebna je osnovana sumnja da prijeti šteta većih razmjera. Odredba ZOO je *lex generalis* u odnosu na vlasnike susjednih nepokretnosti. Stvarnopravna zaštita od prekomjernih imisija može se, pored negatorne, postići i konfesornim i državnim tužbama.

³⁶ D. Stojanović, *Stvarno pravo*, osmo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd 1991, 191.

³⁷ Tako i Vrhovni sud Vojvodine, Rev-762/89 od 20.9.1989, iz arhive autora.

³⁸ R. Kovačević Kuštrimović, „Vršenje prava svojine“, *Pravni život* 10/95, 97–98.

obavezati da preduzme određene tehničke mjere da bi se to smetanje svelo na tolerantne granice.³⁹ Imisije imaju mnogo širu teritorijalnu primjenu od ostalih susjedskih prava koja se najčešće odnose na susjedne nepokretnosti. Njima se ne ugrožava samo pravo svojine, već može da se ugrožava i pravo na zdravlje onih lica koja su im izložena, pa se sve više zastupa stav o nužnosti primjene normi o imisijama u cilju zaštite ljudskih prava (prvenstveno zdravlja) zanemarujući susjedске odnose.⁴⁰ Zaštita od imisija, po prirodi stvari, prevazilazi klasičan građanskopravni odnos dva subjekta, budući da se imisijama ugrožava životna sredina kao kolektivno dobro.⁴¹ Stupanjem na snagu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija), a zapravo, uz Konvenciju stvorene prakse Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava (Evropski sud) pojavili su se novi aspekti zaštite koji se mogu dovesti u vezu sa zaštitom svojine od uznemiravanja imisijama. Evropski sud je, naime, koristeći se posebnim načelima i metodama tumačenja Konvencije, a na podlozi zaštite konvencijskih prava stvorio jedno novo pravo – pravo na život u zdravoj životnoj sredini.⁴² Postoji suživot negatorijske zaštite od imisija i prava na život u zdravoj životnoj sredini.⁴³ Danas postoje brojni propisi iz oblasti zaštite životne sredine kojima se tačno utvrđuju granice do kojih se mogu tolerisati pojedine imisije.⁴⁴ Smatramo da bi se benefitima koji postoje kod zaštite prava na život u zdravoj životnoj sredini mogao poboljšati položaj ovlašćenika negatorne zaštite od imisija, posebno kad bi se na manje složen način utvrdile pretpostavke relevantne za ovu vrstu zaštite. Pravo zaštite životne sredine je sistem koordinisanih pravila privatnog i javnog prava.

Granica između dopuštenih i nedopuštenih imisija određuje se na osnovu pravnih standarda.⁴⁵ U određenim slučajevima postoji mogućnost mjer-

³⁹ O specifičnoj negatornoj tužbi kao zaštiti od imisija vid. I. Gliha, „Novo uređenje susjedskih odnosa u svjetlu prilagodbe hrvatskog građanskopravnog poretka europskim“, *Doprinos reformi stvarnog prava u državama jugoistočne Evrope*, Budimpeštanski simpozijum, Bremen 2003, 60.

⁴⁰ Z. Rašović, 964.

⁴¹ N. Petrušić, „Zaštita od imisija u građanskom sudskom postupku“, *Pravni život* 12/03, 273. O tome i P. Simonetti, „Građanskopravna zaštita od štetnih imisija“, *Naša zakonitost* 9-10/88, 1042–1044.

⁴² G. Mihelčić, M. Marochini Zrinski, „Suživot negatorijske zaštite od imisija i prava na život u zdravoj životnoj sredini“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* vol. 39, 1/18, 242. Ustavom SFRJ iz 1974. godine bilo je garantovano pravo čovjeka na zdravu životnu sredinu (član 192).

⁴³ Vid. R. Cvetić, „Značaj negatorijske tužbe za zaštitu životne sredine“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 4/15, 1583–1596.

⁴⁴ Za uporedno pravo v. D. Popov, „Nedopuštene imisije i zaštita životne sredine“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 4/12, 74–79.

⁴⁵ O granici trpljenja imisija vid. I. Babić, „Imisije u građanskom pravu“, *Pravna riječ* 32/12, 101–104. „Oduzimanje svjetlosti, sunca i zraka susjednoj zgradi u mjeri koja prema-

ljivosti štetnih imisija sa aspekta standarda egzaktnih nauka i medicine i to se može utvrđivati putem vještačenja.⁴⁶ Dopuštene imisije koje ne prelaze granicu tolerancije se moraju trpjeti u susjedskopravnoj zajednici.⁴⁷ Pravo svojine je povrijeđeno nedopuštenim imisijama kojima se sužava obim svojinskih ovlašćenja. Predmet zaštite je zaštita od onih imisija koje nisu dopuštene koje se prenose na susjednu nepokretnost i bitno smetaju ili onemogućavaju njeno uobičajeno korišćenje. Radi se o neposrednim ili prekomjernim posrednim imisijama.⁴⁸ Nedopuštene imisije vlasnik nije dužan trpjeti zbog čega mu pripada odgovarajuća pravna zaštita. Zaštita od nedopuštenih imisija ostvaruje se najčešće posebnom negatornom tužbom (*sui generis*) koja se razlikuje od obične negatorne tužbe.⁴⁹ Imisijska zaštita razlikuje se od obične negatorne zaštite po krugu lica koja mogu tražiti zaštitu i po svom sadržaju.⁵⁰ Kod imisijske zaštite taj krug lica je širi na aktivnoj strani.⁵¹ Naime, kao i vlasnik (i pretpostavljeni vlasnik), ovdje zaštitu može tražiti i lice koje nepokretnost drži na osnovu prava izvedenog iz njegovog prava svojine.⁵² Pasivno legitimisan je vlasnik nepokretnosti sa koje dolaze nedopuštene imisije ili lice koje drži tu nepokretnost na osnovu prava izvedenog iz prava svojine.⁵³ Presuda ima kondemnatorni karakter. Kao prethodno pi-

šuje mjeru uobičajenu u određenom mjestu, smatra se imisijom“ – Vrhovni sud SR Slovenije, II Ips 175/80, II Ips 176/80 od 15.1.1981, R. Petaković, *Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima sa sudskom praksom*, Beograd 1990, 10. Za štetu od imisija se odgovara ako prouzrokuju takve štetne posljedice koje premašuju uobičajene okvire koji se tolerišu u savremenoj sredini – vid. Vrhovni sud BiH, Gž-111/08 od 24.4.1980, *Bilten Vrhovnog suda BiH* 2/80, 15.

⁴⁶ Vid. D. Lepetić, „Štetne imisije i prirodno pravo“, *Pravni život* 9/95, 382.

⁴⁷ U njemačkom pravu nebitni uticaji su oni uticaji koji ne prelaze zakonskim propisima ustanovljene granične vrijednosti. Nebitna imisija ne ugrožava ekonomsku funkciju nepokretnosti. Ako se imisijama prelaze granične vrijednosti propisane posebnim zakonskim propisima omogućava se sudska zaštita putem zabrane dalje imisije i putem eventualne naknade štete – vid. čl. 906 st. 2 Njemačkog građanskog zakonika (izmjena iz 1959. godine).

⁴⁸ O zaštiti od nedopuštenih imisija u uporednom pravu vid. S. Mulabdić, *Građanskopravna zaštita od nedopuštenih imisija*, Tuzla 2016, 77–82.

⁴⁹ O tužbama za otklanjanje susjedskih imisija vid. M. Salma, „Tužbe za otklanjanje susjedskih imisija“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 3/11, 340–342.

⁵⁰ Njemački zakonodavac i sudska praksa su negatornu zaštitu potpuno osamostalili od svojine. U njemačkom pravu negatorna tužba ne stoji samo na raspolaganju vlasniku stvari, nego i zakupcu i držaocu uopšte. Ona se po slovu zakona može podići u cilju zaštite imena, pronalaska, patenta, robnog znaka, tehničkog unapređenja, uzorka i modela. Sudska praksa je proširila njenu primjenu i na svaki trajni napad na neki od zaštićenih interesa: čast, poziv, kredit, napredak, ekonomsko poslovanje. Ovdje savremena negatorna tužba često nema ničeg zajedničkog sa svojinom, pa čak ni sa klasičnom negatornom tužbom. Navedeno prema: M. Petrović, *Industrijsko susedstvo i odgovornost za štetu*, Niš 2011, 11

⁵¹ U švajcarskom pravu tužba za zaštitu od prekomjernih imisija je jasno razgraničena od negatorne tužbe, koja se ne može primjenjivati kod uznemiravanja koje potiče od imisija.

⁵² ZSP, čl. 66 st. 2.

⁵³ ZSP, čl. 66 st. 4.

tanje sud utvrđuje povredu prava svojine zbog dejstva nedopuštene imisije. Kada se negatornom tužbom traži zaštita od nedopuštenih imisija tada je negatorni zahtjev proširen i zahtjevom za uklanjanje uzroka tih imisija.⁵⁴ Tuženoj strani se nalaže pozitivna ili negativna činidba, zavisno od vrste ispoljene imisije, što je podobno za prinudno izvršenje i ostavlja mu se paricioni rok za dobrovoljno izvršenje dosuđene činidbe. To je u skladu sa tim da se na osnovu susjedskih prava može zahtijevati neka činidba, trpljenje ili propuštanje.⁵⁵ Međutim, različit sadržaj zahtjeva ne dovodi u pitanje pravnu prirodu ove negatorne tužbe. Ova presuda ima dejstvo samo prema tuženom, a ne i prema trećim licima.

Kada prekomjerne posredne imisije potiču od djelatnosti za koju postoji dopuštenje nadležnog organa, vlasnici nepokretnosti (i lica koja ju drže na osnovu prava koje je izvedeno iz prava svojine) koje su im izložene nemaju pravo zahtijevati propuštanje njenog obavljanja dok traje to dopuštenje, ali imaju pravo da zahtijevaju naknadu štete koju su im te imisije nanijele, kao i preduzimanje mjera da se one spriječe ili smanje.⁵⁶ Dozvola nadležnog organa oduzima protivpravnost takvim imisijama bez obzira na to što su one prekomjerne i zato se te imisije moraju trpjeti. Ovdje je uzrok upravo obavljanje dozvoljene djelatnosti. Njih najčešće proizvode razni industrijski subjekti svojim uređajima koji na taj način zagađuju životnu sredinu. No, može se tražiti svođenje tih imisija na podnošljivu mjeru.⁵⁷ Smatramo da bi te imisije trebalo dozvoliti samo ako se radi o opštekorisnoj djelatnosti.⁵⁸

Isto tako, značajno je da vlasnik čijoj nepokretnosti prijete predvidiva opasnost s tuđe nepokretnosti od imisija koje nije dužan trpjeti, može zahtijevati da se odrede i sprovedu odgovarajuće mjere radi njihovog sprečavanja. Ta opasnost mora biti konkretna i izvjesna, a ne uslovljena nekim potpuno neizvjesnim budućim događajem.⁵⁹

Pasivno legitimisan u negatornoj parnici je onaj koji neosnovano uznemirava vlasnika. Pri tome, nije od značaja da li je to lice radnje uznemira-

⁵⁴ „U slučaju postojanja štetnih dejstava imisija, vlasnik nepokretnosti može da zahtijeva uklanjanje izvora štetnih uticaja ukoliko ometaju korišćenje nepokretnosti na mjesno uobičajen način“ – Vrhovni sud Republike Crne Gore, Rev – 231/95, *Domaća i strana sudska praksa* 18/06, 82.

⁵⁵ S. Mulabdić, 212.

⁵⁶ „Ako šteta nastane u obavljanju opštekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog tijela, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi normalne granice“ – Vrhovni sud Hrvatske, Rev. 144/05 od 15.2.2006, S. Mulabdić, 222.

⁵⁷ Slično i Županijski sud u Dubrovniku, Gž-141/08 od 25.9.2008, iz arhive autora. Vid. i odluku Vrhovnog suda BiH, Rev-520788 od 18.5.1989, *Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine* 3/89, odl. 34.

⁵⁸ S. Mulabdić, 166.

⁵⁹ ZSP, čl. 76 st. 3 i 5.

vanya vršilo za sebe i u svoje ime ili u korist trećeg lica, a isto tako da li je uznemiravanje vršeno namjerno ili zbog toga što je to lice smatralo da mu pripada određeno pravo. Pored njega, tuženi može biti i lice po čijem nalogu se vrši uznemiravanje, te lice u čije ime i u čiju korist se to uznemiravanje vrši, a on je tu korist naknadno odobrio.⁶⁰ Smatra se da tuženi može imenovati prethodnika ako se uznemiravanje vrši za drugoga ili u tuđe ime.⁶¹

Ako tuženi tvrdi da ima pravo poduzimati sporne radnje, dužan je to i dokazati. On može podnijeti prigovor da je titular nekog užeg stvarnog ili obligacionog prava ili prigovor da je tužilac na onovu zakonskih propisa dužan trpiti uznemiravanje, primjera radi zbog susjedskih odnosa. Ukoliko je zbog uznemiravanja od strane trećeg lica vlasniku ili pretpostavljenom vlasniku prouzročena šteta, on ima pravo da zahtijeva njenu naknadu.⁶² Ona se određuje po opštim pravilima za naknadu štete koje predviđa Zakon o obligacionim odnosima (ZOO).⁶³ Ovdje dolazi u obzir odgovornost po osnovu pretpostavljene krivice, a ukoliko se radi o opasnoj stvari ili opasnoj djelatnosti, odgovara se po principu objektivne odgovornosti. Neposredne imisije dovode do većeg stepena odštetne odgovornosti od posrednih prekomjernih imisija. Zahtjev za naknadu štete može se postaviti kao sporedni u negatornoj tužbi ili kao samostalan u posebnoj tužbi. Taj zahtjev zastarijeva po opštim propisima o zastari koji su predviđeni Zakonom o obligacionim odnosima.⁶⁴

U negatornoj parnici vlasnik mora da dokaže da je stvar njegova svojina, dok pretpostavljeni vlasnik treba da dokaže činjenice na osnovu kojih se pretpostavlja njegova svojina na toj stvari.⁶⁵ Kod imisijske zaštite sui generis, pored vlasnika i pretpostavljenog vlasnika, kao što smo naveli, zaštitu može da traži i lice koje nepokretnost drži na osnovu prava izvedenog iz njegovog prava svojine. Naravno, on u postupku mora da dokaže svoje pravo izvedeno iz prava vlasnika. Pored toga, tužilac treba da dokaže i da postoji čin uznemiravanja njegovog prava. On mora dokazati da su zaista učinjene one radnje koje znače neovlašćeno uznemiravanje njegovog prava. Na njemu ne leži obaveza da dokaže da je to uznemiravanje protivpravno. Kao

⁶⁰ Slično i Vrhovni sud Hrvatske, Rev. 702/84 od 28.8.1984, *Pregled sudske prakse, Prilog Naše zakonitosti* 26/85, odl. 38. O tome: H. Momčinović, „Zaštita prava vlasništva“, *Zakonitost* 9-10/90, 1087.

⁶¹ Z. Rašović, *Stvarno pravo*, četvrto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Podgorica 2010, 229.

⁶² „Vlasniku zemljišta kome je onemogućeno korišćenje zemljišta pripada pravo na naknadu štete koja obuhvata običnu štetu i izmaklu dobit, jer mu to pravo pripada uz negatornu tužbu“ – Vrhovni sud Hrvatske, Rev. 1404/83 od 25.1.1984, R. Petaković, 46.

⁶³ ZSP, čl. 132 st. 2.

⁶⁴ ZOO, čl. 376.

⁶⁵ Ovdje je lakše dokazivanje nego kod reivindikacije, jer je kod negatorne tužbe vlasnik i držalac stvari. O tome šire: M. Vedriš, P. Klarić, *Građansko pravo*, XIV izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb 2014, 300–301.

što smo naveli, tuženi koji je preduzeo radnju uznemiravanja dužan je da pruži dokaze da ima pravo na preduzimanje sporne radnje⁶⁶ ili da tužilac ima obavezu da takvu radnju trpi odnosno da navedenog uznemiravanja nema. Negatornoj zaštiti ima mjesta samo protiv onih uznemiravanja na koja tuženi nije bio ovlašćen ni svojim subjektivnim pravom ni zakonskim ograničenjem prava vlasnika. Svojina se smatra slobodnom od svakog ograničenja, a ako neko tvrdi suprotno, mora to i da dokaže. Kao što smo već istakli, ovdje se ne traži krivica lica koje vrši uznemiravanje, a nije od značaja ni to da li to lice ima volju da vrši uznemiravanje. Kao i kod vindikacijskih zahtjeva, tuženi i u ovom postupku može isticati peremptorne i dilatorne prigovore, koji negiraju, ukidaju ili zaustavljaju zahtjev tužitelja. Protiv publicijanske negatorne tužbe, tuženi može uz prigovore da uznemiravanje nije učinio ili da ono nije bilo protivpravno, istaći prigovor postojanja jačeg ili jednako pravnog osnova svojine od tužioca ili prigovor prava svojine, a njihova osnovanost se ocjenjuje kao u publicijanskoj parnici.⁶⁷ Prema stavu sudske prakse, tuženi se može uspješno braniti ako dokaže da je stekao pravo koje po svom obimu i kvalitetu isključuje pružanje svojinske zaštite tužiocu.⁶⁸

3. ZAKLJUČAK

Kao jednu od tužbi za zaštitu prava svojine naš pravni sistem poznaje i negatornu tužbu. Kod ove tužbe vlasnik nije lišen faktičke vlasti na stvari odnosno državine stvari, a djelovanja trećih lica su takve prirode da protivpravno smetaju ili ograničavaju vlasnika u vršenju njegovih svojinskih ovlašćenja. Uznemiravanja vlasnikove svojine mogu biti razne prirode i posljedica raznih vrsta djelovanja. Negatorna tužba ima za cilj da ponovo uspostavi ranije mirno stanje. Aktivno legitimisan za podnošenje ove (opšte) tužbe je vlasnik ili pretpostavljeni vlasnik, a isto tako i suvlasnik odnosno zajednički vlasnik, te etažni vlasnik. Pasivno legitimisan je onaj koji neosnovano uznemirava vlasnika, a tuženi može biti i lice po čijem nalogu se vrši uznemiravanje, te lice u čiju korist se to uznemiravanje vrši, a on je tu korist naknadno odobrio. Osim svoje legitimacije, tužilac treba da dokaže da postoji čin uznemiravanja njegovog prava. On nema obavezu da dokazuje da je to uznemiravanje protivpravno. Tuženi koji je preduzeo radnju uznemiravanja dužan je da pruži dokaze da ima pravo na preduzimanje sporne radnje ili da tužilac ima obavezu da takvu radnju trpi odnosno da navedenog uznemiravanja nema. Pravo na podizanje negatorne tužbe, kao i ostalih vlasničkih tužbi, ne zastarijeva.

⁶⁶ ZSP, čl. 132 st. 3.

⁶⁷ O. Jelčić, „Zaštita prava vlasništva“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* vol. 21, 1/00, 347.

⁶⁸ Vid. Okružni sud Kragujevac, Gž-397/94 od 27.4.1994, N. Planojević, *Stvarno pravo u praksi*, Kragujevac, 2012, 199.

Najveći broj uznemiravanja svojine vlasnika nepokretnosti potiče od prekomjernih imisija koje otežavaju korišćenje nepokretnosti preko uobičajene mjere s obzirom na njihovu namjenu i na mjesne prilike ili koje izazivaju znatniju štetu. Zaštita od nedopuštenih imisija ostvaruje se specifičnom negatornom tužbom (*sui generis*) koja se razlikuje od obične negatorne tužbe. Imisijska zaštita je specifična i razlikuje se od obične negatorne zaštite po krugu lica koja mogu tražiti zaštitu i po svom sadržaju. Kod imisijske zaštite taj krug je širi na aktivnoj strani. Naime, kao i vlasnik (i pretpostavljeni vlasnik), ovdje zaštitu može tražiti i lice koje nepokretnost drži na osnovu prava izvedenog iz njegovog prava svojine. Pasivno legitimisan je vlasnik nepokretnosti sa koje dolaze nedopuštene imisije ili lice koje drži tu nepokretnost na osnovu prava izvedenog iz prava svojine. Kada se negatornom tužbom traži zaštita od nedopuštenih imisija tada je negatorni zahtjev proširen i zahtjevom za uklanjanje uzroka tih imisija, ali različit sadržaj zahtjeva ne dovodi u pitanje pravnu prirodu ove negatorne tužbe.

LISTA REFERENCI

Bibliografske reference

1. Babić, Ilija, *Građansko pravo – Uvod u građansko pravo i Stvarno pravo*, Banja Luka 2008;
2. Babić, Ilija, „Imisije u građanskom pravu“, *Pravna riječ* 32/12;
3. Brežanski, Jasna, „Zaštita prava vlasništva“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 1/02;
4. Cvetić, Radenka, „Značaj negatorijske tužbe za zaštitu životne sredine“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 4/15;
5. Dujmov, Lav, „Građanskopravna (sudska) zaštita od nedopuštenih imisija“, *Odvjetnik* 1-2/84;
6. Gams, Andrija, Petrović, Milan, *Osnovi stvarnog prava*, osmo izdanje, Beograd 1980;
7. Gavella, Nikola, Josipović, Tatjana, Gliha, Igor, Belaj, Vlado, Stipković Zlatan, *Stvarno pravo*, Svezak 1, Zagreb 2007;
8. Gliha, Igor, „Novo uređenje susjedskih odnosa u svjetlu prilagodbe hrvatskog građanskopravnog poretka europskim“, *Doprinos reformi stvarnog prava u državama jugoistočne Evrope*, Budimpeštanski simpozijum, Bremen 2003;
9. Horvat, Marijan, *Rimsko pravo*, deveto izdanje, Zagreb 1977;
10. Jelčić, Olga, „Zaštita prava vlasništva“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* vol. 21, 1/00;
11. Jug, Jadranko, „Tužbe za zaštitu prava vlasništva“, *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 19*, Zagreb 2012;

12. Korlaet R., „Zaštita vlasnika po propisima Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima“, *Odvjetnik* 11-12/82;
13. Kovačević Kuštrimović, Radmila, „Zahtev da se ukloni opasnost štete“, *Pravni život* 9-10/92;
14. Kovačević Kuštrimović, Radmila, „Vršenje prava svojine“, *Pravni život* 10/95;
15. Kovačević Kuštrimović, Radmila, Lazić, Miroslav, *Stvarno pravo*, Niš 2006;
16. Krneta, Slavica, „Pravo vlasništva – normativni i praktični aspekti njegove realizacije i Aneks VII Daytonskog sporazuma“, *Odabrane teme privatnog prava*, Sarajevo 2007;
17. Lazarević, Dragoljub, *Susvojina, zajednička svojina i zaštita prava svojine*, Beograd 2011;
18. Lazarević, Dragoljub, *Službenosti i susedsko pravo*, Prvo izdanje, Beograd 2011;
19. Lazić, Miroslav, „Imisije i građanskopravna zaštita“, *Pravna riječ* 32/12;
20. Lepetić Dragan, „Štetne imisije i prirodno pravo“, *Pravni život* 9/95;
21. Medić, Duško, Tajić, Haso, *Sudska praksa iz stvarnog prava*, III izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo 2008;
22. Medić, Duško, *Stvarno pravo Republike Srpske*, 4. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Banja Luka 2019;
23. Medić, Duško, „Imisije u pravu Republike Srpske“, *Aktuelna pitanja savremenog zakonodavstva*, Beograd 2019;
24. Međedović, Sefer, *Stvarno pravo*, Novi Pazar 2011;
25. Mihelčić, Gabrijela, Marochini Zrinski, Maša, „Suživot negatorijske zaštite od imisija i prava na život u zdravoj životnoj sredini“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* vol. 39, 1/18;
26. Milić, Dragan, „Zaštita od imisije i od zloupotrebe susedskog prava uopšte“, *Pravni život* 12/87;
27. Milošević, Miroslav, „Rimska actio negatoria“, *Razvoj pravnog sistema Srbije i harmonizacija sa pravom EU, Prilozi Projektu 2011*, Beograd 2012;
28. Momčinović, Hrvoje, „Zaštita prava vlasništva“, *Zakonitost* 9-10/90.
29. Mulabdić, Senad, *Građanskopravna zaštita od nedopuštenih imisija*, Tuzla 2016;
30. Perić, Živojin, *Stvarno pravo*, Beograd 1920;
31. Petaković, Radmila, *Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima sa sudskom praksom*, Beograd 1990;
32. Petrović, Milan, *Industrijsko susedstvo i odgovornost za štetu*, Niš 2011;
33. Petrušić, Nevena, „Zaštita od imisija u građanskom sudskom postupku“, *Pravni život* 12/03;
34. Planojević, Nina, *Stvarno pravo u praksi*, Kragujevac 2012;
35. Popov, Danica, „Nedopuštene imisije i zaštita životne sredine“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 4/12;
36. Rajačić, Čedo, *Stvarno pravo*, predavanja, Zagreb 1956;

37. Rašović, Zoran, „Negatorna tužba“, *Arhiv za pravne i društvene nauke* 1-2/06;
38. Rašović Zoran, *Stvarno pravo*, četvrto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Podgorica 2010;
39. Romac, Ante, *Rimsko pravo*, V izdanje, Zagreb 1994;
40. Salma, Marija, „Tužbe za otklanjanje susedskih imisija“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 3/11;
41. Simonetti, Petar, „Građanskopravna zaštita od štetnih imisija“, *Naša zakonitost*, 9-10/88;
42. Stanojević, Obrad, *Rimsko pravo*, Srpsko Sarajevo 2003;
43. Stanković, Obren, Orlić, Miodrag, *Stvarno pravo*, deveto neizmenjeno izdanje, Beograd 1999;
44. Statovci, Ejup, *Zaštita svojine, komparativna studija*, Priština 1979;
45. Stojanović, Dragoljub, *Stvarno pravo*, osmo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd 1991;
46. Stojčević, Dragomir, *Rimsko pravo*, sveska prva, Beograd 1960;
47. Vedriš, Martin, Klarić, Petar, *Građansko pravo*, XIV izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb 2014;
48. Vučković, Milica, *Građanskopravni aspekt zaštite od prekomernih imisija*, doktorska disertacija, Univerzitet u Nišu, Pravni fakultet, Niš 2018.

Pravni propisi

1. Ustav Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 21/92, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05;
2. Zakon o stvarnim pravima – ZSP, *Službeni glasnik RS*, br. 124/08, 58/09, 95/11, 60/15, 107/19.

Full Professor Duško Medić, LL.D.

Judge of the Constitutional Court of the Republika Srpska

Full professor of the Faculty of Law of the Paneuropean university „Apeiron”

Banja Luka

LAWSUIT FOR INTERFERENCE OR NUISANCE (NEGATORY LAWSUIT)

Summary

The real aspect of protection of property rights is widely represented in the Law on Real Rights of the Republic of Srpska. Everyone is obliged to refrain from violating the property rights of another person. Negatory law-

suit (*actio negatoria*) is a property lawsuit that is filed in case of unlawful nuisance to the owner. The act of interfering with the use of the property or nuisance can take different forms. Nuisance can be based on a positive action (doing) or on a failure (inaction) of a certain person to do what he would otherwise be obliged to do. If the defendant claims that he has the right to take the disputed actions, he is obliged to prove it. Whether an action or omission constitutes nuisance is determined depending on the circumstances of each specific case. Only nuisance that prevents or significantly impedes the exercise of property rights is legally relevant. The number of actions by which it can be performed is in fact unlimited. Most often, nuisance is performed on the owner's real estate, but it can also happen on movable property. Most cases of real estate owner nuisance stem from excessive immissions that make it difficult to use real estate. Protection against impermissible immissions, by the nature of things, goes beyond the classic civil law relationship between the two subjects, since immissions endanger the environment as a collective good. It is realized by a specific negatory lawsuit (*sui generis*) which differs from an ordinary negatory lawsuit by the circle of persons who can seek protection and by its content. The right to file a negatory lawsuit, as well as other property lawsuits, is not subject to statute of limitations.

Key words: *Property; Property harassment; Immissions; Environment.*